

UNDERVISA MODERSMÅLSINRIKTAT - SUOMEKSI OCH PÅ SVENSKA!

HITTA DEN
MODERSMÅLSINRIKTADE VÄGEN

ÄIDINKIELENOMAINEN | MODERSMÅLSINRIKTAD
RUOTSI | FINSKA

ÄIDINKIELENOMAINEN OPETUS -
MAHDOLLISUUS EDISTÄÄ
KAKSIKIELISYYTTÄ

HELSINGFORS UNIVERSITET - ÅBO AKADEMI
SVENSKA KULTURFONDEN

SKROLLA NER FÖR ATT
LÄSA PÅ SVENSKA

Mitä äidinkielenomainen opetus on?

Toista kotimaista kieltä eli **ruotsin kieltä suomenkielisessä perusopetuksessa** ja **suomen kieltä ruotsinkielisessä perusopetuksessa** voi opiskella kolmen oppimäärän mukaan:

- keskipitkä B1-oppimäärä (tässä esitteessä B1-ruotsi ja B1-suomi)
- pitkä A-oppimäärä (tässä esitteessä A-ruotsi ja A-suomi)
- äidinkielenomainen pitkä A-oppimäärä (tässä esitteessä käytetään lyhenteitä äiru ja mofi)

Äidinkielenomaiset oppimäärät on suunnattu **kaksi- ja monikielisille oppilaille, jotka osaavat ruotsia ja suomea ennestään.**

Äidinkielenomaisen oppimäärän opetuksen yhtenä lähtökohtana on oppilaiden kaksikielisyys ja kaksikulttuurinen tausta. **Äidinkielenomaisen ruotsin (äiru)** oppimäärä on tarkoitettu oppilaille, jotka ovat olleet kosketuksissa kaksikieliseen kulttuuriin jo pienestä pitäen ja osaavat ruotsia. **Äidinkielenomaisen suomen (mofi)** oppimäärä on tarkoitettu erityisesti niille oppilaille, jotka elävät kaksikielisessä kotiympäristössä ja ovat kosketuksissa myös suomenkieliseen kulttuuriin.

Yksi äidinkielenomaisen oppimäärän opetuksen ja sen suunnittelun tärkeimpiä lähtökohtia on oppilaiden kaksikielinen tausta ja heidän aiempi kielitaitonsa. Yksi äidinkielenomaisen oppimäärän päätehtävistä on syventää ja kehittää oppilaiden arkielämän kielitaitoa. Toisin sanoen **oppilaiden arkikieltä kehitetään monipuoliseksi tietokieleksi**. Samalla kun oppilaat kehittävät kielellistä osaamistaan vahvistuu myös heidän kielellinen identiteettinsä.

Äidinkielenomaisissa oppimäärissä otetaan huomioon, että oppilailla on osaamista toisesta kotimaisesta kielestä ennen opintojen aloittamista. Tämä näkyy opetuksen tavoitteissa ja sisällössä sekä kohderyhmässä.

Nimistään huolimatta äirun ja mofin oppimääriä ei pidä sekoittaa ruotsin tai suomen äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääriin eikä ruotsi tai suomi toisena kielenä oppimääriin. On tärkeää huomata, että toisen kotimaisen kielen tuntijako eroaa merkittävästi äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän tuntijaosta ja että koulukieli on eri. Lisäksi äidinkielenomaisen oppimäärän opetuksen tehtävä, tavoitteet ja keskeinen sisältö ovat erilaiset (lue lisää Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista).

Miten äidinkielenomainen opetus järjestetään?

Opetuksen järjestäjillä ei ole velvoitetta tarjota äidinkielenomaista opetusta toisessa kotimaisessa kielessä. Monet tekijät vaikuttavat siihen, mitä oppimääriä kunnassa järjestetään. Jos äidinkielenomaista oppimäärää tarjotaan, tulee sille, kuten muillekin kielten oppimäärille, laatia paikallinen opetussuunnitelma, jossa opetuksen tavoitteet eritellään vuosiluokittain.

Oppimisen, osaamisen ja työskentelyn arvioinnin tulee perustua oppiaineiden ja oppimäärien opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin tavoitteisiin. Tavoitteet määritellään vuosiluokittain paikallisessa opetussuunnitelmassa. Äirun ja mofin arvioinnin tulee siis perustua äidinkielenomaisen oppimäärän arviointikriteereihin.

Kielitaitovaatimukset ovat äirussa ja mofissa korkeampia kuin A-ruotsissa ja A-suomessa. Todistuksesta tulee käydä ilmi, että oppilas on opiskellut toista kotimaista kieltä äidinkielenomaisen A-oppimäärän mukaisesti.

Äidinkielenomaisen ruotsin ja suomen osaamistavoitteet vastaavat pitkälti toisiaan.

Äidinkielenomainen ruotsi (äiru)

Äidinkielenomaisen ruotsin (äirun) oppimäärä on ollut mukana kansallisissa opetussuunnitelman perusteissa jo vuodesta 2004 ja äirua voi opiskella suomenkielisissä kouluissa Suomessa. Päätös äiru-oppimäärän valinnasta tehdään yhteistyössä opettajan, oppilaan ja huoltajien kanssa. Oppimäärän valinnan perusteina ovat oppilaan kielellinen ja kulttuurinen tausta, eivätkä kielelliset haasteet, kuten lukivaikeudet, saa vaikuttaa oppimäärän valinnan mahdollisuuteen. Myös äiru-opetuksessa tarvitaan eriyttämistä. Äiru-opetuksen tavoitteena on tukea lapsen kaksikulttuurista taustaa ja kaksikielistä identiteettiä. Tämä toteutetaan muun muassa vertailemalla suomea ja ruotsia, vahvistamalla ruotsia tietokielenä ja tukemalla oppilaita ruotsin taitojen kehittämisessä. Työskentely ainerajoja ylittäen edistää äiru-oppiladen tietokielen kehitystä samalla kun heidän sanvarastonsa laajenee.

Vain harva kaksikielinen (suomi-ruotsi) oppilas opiskelee ruotsia erityisesti kaksikielisille oppilaille tarkoitetun äidinkielenomaisen oppimäärän mukaisesti. Tällä hetkellä suomenkielisessä perusopetuksessa myös kaksikieliset oppilaat, joilla on jo hyvä suomen ja ruotsin kielen taito, opiskelevat ruotsia yleensä keskipitkän B1-ruotsin tai harvemmin pitkän A-oppimäärän mukaan.

Äirun opetuksen järjestämiseen ja opettamiseen ei ole olemassa yhtä suositeltua tai vakiintunutta mallia. Pikemminkin päinvastoin, sillä malleja on lähes yhtä monta kuin opetusryhmiä. Äidinkielenomainen opetus

voidaan järjestää esimerkiksi siten, että ruotsin kielen eri oppimääriä suorittavat oppilaat kuuluvat samaan opetusryhmään, tai että äidinkielenomaisen opetuksen oppilaat muodostavat oman opetusryhmän. Opetus voidaan järjestää myös keräämällä kaikki kunnan kyseistä oppimäärää opiskelevat saamaan opetusta samassa koulussa.

Äidinkielenomainen suomi (mofi)

Äidinkielenomaisen suomen kielen (mofin) oppimäärä on hyvin vakiintunut ruotsinkielisissä kouluissa Suomessa. Oppimäärää on tarjottu perusopetuksessa (3. luokasta) 1980-luvun lopusta lähtien ja toisella asteella vuodesta 1994. Ruotsinkielisissä kouluissa suomen kieli, mukaan lukien äidinkielenomainen oppimäärä, on yleisin A1-kieli, ja vuodesta 2020 lähtien mofi-opinnot aloitetaan useimmiten ensimmäisellä luokalla. Noin kahdella kolmasosalla kaksikielisistä (suomi-ruotsi) lapsista ruotsi on rekisteröitynä heidän äidinkielenään. Useimmiten huoltajat sijoittavat kaksikieliset lapsensa ruotsinkieliseen kouluun. Kaksikieliset (suomi-ruotsi) oppilaat muodostavat enemmistön monikielisistä oppilaista ruotsinkielisessä koulussa. Se, miten äidinkielenomainen kieltenopetus toteutetaan kouluissa, vaihtelee kuntien kieliprofiilin ja taloudellisten edellytysten mukaan.

Mofi-opetuksen kohderyhmänä ovat oppilaat, "jotka tulevat kaksikielisestä kotiympäristöstä tai ovat olleet tekemisissä suomalaisen kulttuurin kanssa" (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014). Päätös siitä, osallistuuko oppilas mofi-opetukseen,

tehdään opettajan, huoltajien ja oppilaiden kanssa. Oppilaan kielellinen ja kulttuurinen tausta on peruste osallistua mofi-opetukseen. Kielelliset vaikeudet, kuten esimerkiksi lukivaikeudet, eivät saa vaikuttaa oppilaan mahdollisuuteen osallistua mofi-opetukseen. Myös mofi-opetuksessa tarvitaan opetuksen eriyttämistä.

Mofi-opetuksen tulee tukea oppilaiden kaksikulttuurista taustaa ja heidän kaksikielistä identiteettiään. Tämä toteutetaan muun muassa vertailemalla ruotsia ja suomea, vahvistamalla suomen kieltä tietokielenä ja tukemalla oppilaita suomen kielen taitojen kehittämisessä. Vahvistaakseen oppilaiden suomea tietokielenä voidaan mofi-luokassa työskennellä ainerajoja ylittäen, jotta oppilaat voivat kerryttää eri aihepiirien sanavarastoaan.

MITEN VAHVISTAA SUOMEA JA RUOTSIA TIETOKIELENTÄ?

TIETOKIELEN VAHVISTAMINEN AINERAJAT YLITTÄVÄN YHTEISTYÖN KAUTTA

Toteuta aineryhmiä ylittävää oppimista tekemällä yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa yhteisen teeman ympärillä.

Työskentele poikkitieteellisesti muiden oppiaineiden kanssa yhteisen aihepiirin parissa.

Tee monitieteistä yhteistyötä, jossa eri oppiaineet tarkastelevat samaa teemaa eri näkökulmista.

TIETOKIELEN VAHVISTAMINEN MONILUKUTAIDON JA KIRJALLISUUDEN AVULLA

Työskentele aktiivisesti luku- ja kirjoitusstrategioiden parissa tukeaksesi oppilaiden luetun ymmärtämistä ja tehdäksesi heidät tietoisiksi eri tekstilajeista ja niiden erityispiirteistä.

Käytä kaunokirjallisuutta opetuksessa tukeaksesi oppilaiden lukutaitoa ja kielellistä kehitystä.

LUE LISÄÄ KIRJASTA MOFI-STIGEN - EN
HANDBOK FÖR MOFI-LÄRARE 1-9

VINKKEJÄ JA LINKKEJÄ

ÄIDINKIELENOMaiseen Suomeen soivia materiaaleja:

[Mofi-stigen - en handbok för mofi-lärare i 1-9](#)

[Mofi-materiaalipankki](#)

ÄIDINKIELENOMaiseen Ruotsiin soivia materiaaleja:

[Svenska nu:n Plugga nu-sivusto](#)

[Boken om mina språk](#)

[Navigera i Norden](#)

Lue lisää äidinkielenomaisesta ruotsista:

[Opetushallitus](#)

[Äiru 1.0-projekti](#)

**Tämän infolehtisen toteutuksen on mahdollistanut
Svenska kulturfondenin Hallå-rahoitus.**

**Svenska
kulturfonden**

Åbo Akademi

**HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI**

UNDERVISA MODERSMÅLSINRIKTAT - SUOMEKSI OCH PÅ SVENSKA!

HITTA DEN
MODERSMÅLSINRIKTADE VÄGEN

ÄIDINKIELENOMAINEN | MODERSMÅLSINRIKTAD
RUOTSI | FINSKA

ÄIDINKIELENOMAINEN OPETUS -
MAHDOLLISUUS EDISTÄÄ
KAKSIKIELISYYTTÄ

HELSINGIN YLIOPISTO - ÅBO AKADEMI
SVENSKA KULTURFONDEN

SIIRRY ALKUUN
LUKEAKSESI SUOMEKSI

Vad är modersmålsinriktad undervisning?

Det andra inhemska språket, dvs. **finska i den svenskspråkiga grundläggande utbildningen** och **svenska i den finskspråkiga grundläggande utbildningen**, kan studeras enligt tre lärokurser:

- medellång B1-lärokurs (i den här broschyren B1-finska och B1-svenska)
- lång A-lärokurs (i den här broschyren A-finska och A-svenska)
- modersmålsinriktad lång A-lärokurs (i den här broschyren förkortat till mofi och mosve).

De modersmålsinriktade lärokurserna i finska och svenska riktar sig till **två- och flerspråkiga elever som behärskar svenska och finska**.

En av utgångspunkterna för undervisningen är elevernas tvåspråkighet och dubbla kulturbakgrund. Lärokursen i **modersmålsinriktad finska** (mofi) är avsedd för elever som lever i en tvåspråkig hemmiljö och som har kontakt med den finska kulturen. Lärokursen i **modersmålsinriktad svenska** (mosve) är avsedd för elever som har kontakt med den tvåspråkiga kulturen och som behärskar det svenska språket.

En av de viktigaste utgångspunkterna för planeringen av undervisningen och för själva den modersmålsinriktade

undervisningen är att beakta elevernas tvåspråkiga bakgrund och deras förkunskaper i språket. Ett av lärokursens främsta uppdrag är att fördjupa elevernas vardagliga språkkunskaper till att bli mera avancerade och mångsidiga, med andra ord att **utveckla deras vardagsspråk till ett kunskapsspråk**. När eleverna utvecklar sitt kunskapsspråk stärks även deras språkliga identitet.

Den modersmålsinriktade lärokursen beaktar att eleverna har förkunskaper i språket när de inleder sina studier i det andra inhemska språket. Detta syns i målen och innehållet i undervisningen och i beaktande av till vem lärokursen riktar sig.

De modersmålsinriktade lärokurserna i svenska och finska ska, trots benämningen, inte förväxlas med lärokurserna i modersmål och litteratur, dvs. svenska och litteratur eller finska och litteratur, och inte heller med lärokurserna i svenska eller finska som andraspråk och litteratur. Det är viktigt att beakta att såväl skolspråket som timfördelningen för den modersmålsinriktade lärokursen i det andra inhemska språket avsevärt skiljer sig från lärokursen i modersmål och litteratur. Därtill är uppdraget, målen och det centrala innehållet för modersmålsinriktad undervisning annorlunda (läs mer i Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen).

Hur ordnas modersmålsinriktad undervisning?

Utbildningsanordnarna är inte förpliktade att ordna modersmålsinriktad undervisning i det andra inhemska språket, utan vilka lärokurser som ordnas grundar sig på flera olika faktorer. Om den modersmålsinriktade lärokursen erbjuds ska – precis som för övriga lärokurser i språk – en lokal läroplan för lärokursen utarbetas där målen för undervisningen fördelats årskursvis.

Bedömningen av lärande, kunnande och arbete ska grunda sig på de mål för läroämnena och lärokurserna som ställts upp i läroplansgrunderna och som fördelats årskursvis i den lokala läroplanen, i det här fallet bedömningskriterierna för den modersmålsinriktade lärokursen.

Kunskapskraven för de modersmålsinriktade lärokurserna är högre ställda än för A-lärokurserna i det andra inhemska språket. I betygsanteckningen ska det framgå vilken lärokurs eleven studerat i läroämnet det andra inhemska språket och modersmålsinriktad A-lärokurs ska nämnas i betyget.

Eleverna förväntas i stort sett nå motsvarande språkkunskaper i de modersmålsinriktade lärokurserna, oberoende av om språket är svenska eller finska.

Modersmålsinriktad finska (mofi)

Lärokursen i modersmålsinriktad finska är mycket etablerad i de svenskspråkiga skolorna i Finland. Lärokursen har blivit erbjuden i den grundläggande utbildningen (från årskurs 3) från och med slutet av 1980-talet och i andra stadiet sedan 1994. I svenskspråkiga skolor är finska, inklusive mofi, det vanligaste A1-språket och sedan 2020 har studier i mofi inletts i årskurs 1. Ungefär två tredjedelar av de tvåspråkiga (finska-svenska) barnen har svenska registrerat som sitt modersmål. Oftast placerar vårdnadshavare sina tvåspråkiga barn i svenskspråkig skola. De tvåspråkiga (finska-svenska) eleverna utgör majoriteten av de flerspråkiga eleverna i den svenska skolan. Hur modersmålsinriktad språkundervisning förverkligas i skolorna varierar beroende på kommunernas språkprofil och ekonomiska förutsättningar.

Målgruppen för mofi-undervisning är de elever ”som kommer från en tvåspråkig hemmiljö eller har kommit i kontakt med den finska kulturen” (Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen). Beslutet om att välja denna lärokurs fattas i samråd med läraren, eleven och vårdnadshavarna. Valet av lärokurs grundar sig på elevens språkliga och kulturella bakgrund. Språkliga svårigheter, såsom läs- och skrivsvårigheter, ska inte påverka möjligheten att välja denna lärokurs. Även i undervisningen i mofi behövs differentiering.

Mofi-undervisningen strävar till att stödja barnets dubbla kulturbakgrund och tvåspråkiga identitet. Detta sker bland annat genom att kontrastera svenska och finska, genom att stärka finskan som kunskapsspråk och genom att stötta elevernas språkutveckling i finska.

Ämnesövergripande arbete gynnar utvecklingen av mofi-elevernas kunskapsspråk och utvidgar samtidigt deras ordförråd inom olika ämnesområden.

Modersmålsinriktad svenska (mosve)

Modersmålsinriktad svenska har funnits med i de nationella läroplansgrunderna sedan 2004 och kan studeras i den finskspråkiga grundläggande utbildningen i Finland. Beslutet om att välja denna lärokurs fattas i samråd mellan läraren, eleven och vårdnadshavarna. Valet av lärokurs grundar sig på elevens språkliga och kulturella bakgrund. Språkliga svårigheter, såsom läs- och skrivsvårigheter, ska inte påverka möjligheten att välja denna lärokurs. Även i undervisningen i mosve behövs differentiering.

Modersmålsinriktad undervisning i svenska strävar till att stödja barnets dubbla kulturbakgrund och tvåspråkiga identitet. Detta sker bland annat genom att kontrastera svenska och finska, genom att stärka svenskan som kunskapsspråk och genom att stötta elevernas språkutveckling i svenska. Ämnesövergripande arbete gynnar utvecklingen av mosve-elevernas kunskapsspråk och utvidgar samtidigt deras ordförråd inom olika ämnesområden.

Endast ett fåtal tvåspråkiga (finska-svenska) elever erbjuds möjlighet att studera svenska enligt den modersmålsinriktade lärokursen. För närvarande studerar tvåspråkiga elever med kunskaper i både finska och svenska oftast svenska enligt den medellånga B1-lärokursen, medan en mindre andel studerar enligt den långa A-lärokursen.

Det finns ingen enhetlig eller vedertagen modell för hur undervisningen i mosve ska organiseras eller genomföras. Snarare tvärtom – modellerna är nästan lika många som undervisningsgrupperna. Undervisningen kan till exempel organiseras så att elever som läser olika lärokurser i svenska ingår i samma undervisningsgrupp, eller att elever som läser mosve har en egen undervisningsgrupp. Undervisningen kan också ordnas så att alla elever i kommunen som följer denna lärokurs får undervisning i en och samma skola.

HUR STÄRKA FINSKA OCH SVENSKA SOM KUNSKAPSSPRÅK?

STÄRKT KUNSKAPSSPRÅK GENOM SAMARBETE ÖVER ÄMNESGRÄNSERNA

Implementera ämnesövergripande lärande genom att samarbeta med andra läroämnen kring ett gemensamt tema.

Arbeta tvärvetenskapligt med andra läroämnen genom att jobba kring en gemensam frågeställning.

Samarbeta över läroämnesgränserna genom att arbeta med samma tema ur olika vetenskapliga perspektiv.

STÄRKT KUNSKAPSSPRÅK GENOM MULTILITTERACITET OCH LITTERATUR

Arbeta aktivt med läs- och skrivstrategier för att stödja eleverna i läsförståelse och göra dem medvetna om genrer och deras särdrag.

Använd skönlitteratur i undervisningen för att stödja eleverna i både läsning och språkutveckling.

**FÖR VIDARE LÄSNING OCH KONKRETA TIPS,
LÄS MOFI-STIGEN –
EN HANDBOK FÖR MOFI-LÄRARE I 1–9**

TIPS OCH RESURSER

RESURSER FÖR MODERSMÅLSINRIKTAD FINSKA:

[Mofi-stigen - en handbok för mofi-lärare i 1-9](#)

[Mofi-materialbank](#)

RESURSER FÖR MODERSMÅLSINRIKTAD SVENSKA:

[Svenska nu:s Plugga nu webbplats](#)

[Boken om mina språk](#)

[Navigera i Norden](#)

Läs mer om modersmålsinriktad svenska:

[Utbildningsstyrelsen](#)

[Äiru 1.0-projekt](#)

**Denna broschyr har tagits fram med stöd av
Hallå-medel från Svenska kulturfonden.**

Svenska
kulturfonden

Åbo Akademi

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI